

Komşuluk Olgusunun Sosyo - Fiziki Boyutları

ALİ CENGİZHAN

GİRİŞ

Gelişmekte olan ülkelerde konut sorunu, gelişmiş ülkelere oranla daha önemli ve güncel bir değer kazanmaktadır. Gelişmekte olan bir ülke sayabileceğimiz Türkiye'de konut çevreleri ve komşuluk birimleri, değişen ekonomik, toplumsal ve kültürel yapıya koşut olarak birçok çelişki ve karşıtlıkları da bünyesinde barındırmaktadır. Bugün Türkiye'de onbinlerce kişi konutsuz durumdadır ya da sağlıklı konut çevrelerinde barınmaktadır. Konut sorununun çözümünde, komşuluk birimleriyle çalışmadan, konuya o kesitte eğilmeden başariya ulaşmak olanaksız görünmektedir.

Öte yandan çevresel psikoloji alanında, özellikle son on yıl içinde, insan - çevre ilişkileri sorunsalında olumlu çalışmalar yapılmıştır. Komşuluk birimi çerçevesinde yapılan çalışmalar insan, toplum ve fiziki çevre üçgeninde yürütülmelidir. Buna göre çalışma öğeleri-miz komşu, komşuluk ilişkisi ve komşuluk birimi olmaktadır. Türkiye'de komşuluk birimi üzerine yapılan çalışmalar sayıca dördü - beşi aşmamaktadır. Bu yazının amacı da bu alandaki yeni başka çalışmaları teşvik etmektir ve bu yüzden köktenci ve genelde özele giden bir çalışma yöntemi benimsenmiştir.

Komşuluk Birimi Düşüncesinin Doğuşu

Düşünce olarak 20. yüzyılın başlarına, hatta Garden City hareketiyle daha öncelere dayansa bile, komşuluk birimi - fiziki çevre düzenlemesiyle ilgili somut ilkeler olarak ilk kez 1926'da Perry tarafından New York Metropolitan Plan Dairesine önerilmiştir. 1939'da yine Perry tarafından kristalize edilen bu ilkeler, komşuluk biriminin sınırları, boyutları, açık alanları, kurumsal yapıları ve iç trafiğiyle ilgiliydi.

Aslında 17. yüzyıla kadar Avrupa kentlerinde kendiliğinden oluşan komşuluk birimleri vardı, ancak 19. yüzyılda, endüstri devriminin de etkisiyle, geniş yollara gereksinim duyul-

ması, kentlerin monoton, dikdörtgen çerçeveler içinde planlanmasına yolaçtı. Komşuluk birimi düşüncesi buna bir tepkiydi ama, aslında konut çevrelerini gelir gruplarına göre bölmek düşüncesini de içinde taşımaktaydı. Sosyal bilimciler ve plancılar, komşuluk biriminin aile temeline dayanan, yüzyüze ve sıcak ilişkiler sağlayan, ortak mekan ve ilgilerle desteklenen bir kabuk ve birim oluşunu vurguladılar. Böylece komşuluk birimi, endüstri kentinin kargaşasında yok olmaya yüz tutan «insanca değerler»i yeniden canlandıracak bir öge olacaktı. Gerçekte, komşuluk birimi düşüncesinin bilince çıkmasında, toplumsal olanaksızlık, yeni bir toplumsal bütünlük kurma isteği ve banliyo yerleşmelerinin artmasının sonuçları oldukça etkindi.

Bütün bu toplumsal gerekçeler yanında, Perry tarafından ortaya konan komşuluk birimi ilkelerinin aslında büyük boyutlu bir konut endüstrisi için geliştirilmiş olması ilginçtir. Önceden savunulan toplumsal boyutlar kapitalist ekonominin faydacı yaklaşımı içinde erimeye yüz tutmuştu. Sosyal bilimciler ve plancılar, komşuluk birimi tezini geçmişe özlem duyan, onu geri getirmek isteyen bir tez olarak gördüler. Diğer yandan komşuluk biriminin ekonomik statü, ırk, etnik gruplar ve dine göre bir toplumsal ayrıştırma yaratacağı kuşkusu özellikle (Isaacs, 1948) dile getirildi. Komşuluk biriminin kendi içinde yetinmeye yönelik olması da eleştirilen bir özelliğiydi. Ancak komşuluk birimi düşüncesinin terkedilmesi ve geliştirilerek uygulamaya konulması uygun görüldü.

İlk Görgül Çalışmalar

İkinci Dünya Savaşından sonra konut sektöründe karşılaşılan sorun ve hemen bütün ülkelerdeki konut açığı, yeni çevreler yaratma gereğini doğurdu; komşuluk birimi bir öge olarak kullanılmaya başlandı. Festinger'in (1950)

(*) Bu yazı Ali Cengizhan'ın ODTÜ Mimarlık Fakültesi Mimari Bölümüne Mart 1980'de tez öncesi deni Arch. 501 kapsamında sunduğu çalışmanın Türkçe geniş bir özeti'dir.

yaptığı bir araştırma, konut çevrelerinin komşuluk ilişkisi üzerindeki etkisini inceleyen ilk çalışmadır. Oldukça türdeş bir çevre olan Westgate evli öğrenciler sitesinde avlu etrafında toplanan tek katlı evlerde ve iki katlı apartman bloklarında yapılan araştırma, arkadaşlık kurmanın edilgin karşılımlarla başladığını ve bunun da fiziki yakınlıkla doğrudan ilişkili olduğunu, arkadaşlık ve komşuluk ilişkilerinin kurulmasında işlevsel yakınlığın da (pencere-lerin karşı karşıya olması, merdiven ve kapı gibi elemanların yerleri) çok önemli olduğunu ortaya koydu. Aynı sıralarda Caplow ve Forman'ın (1950) Minnesota'da yaptıkları araştırma da Festinger'in sonuçlarına benzer sonuçlar verdi; fiziki çevrenin toplumsal bir oluşmayı ne denli etkilediğini ortaya koydu.

Karmaşık Değişkenlerin Işığında Yeni

Araştırmalar

1950'lerin ikinci yarısında, Amerika, İngiltere ve diğer Avrupa ülkelerindeki geçekonda önleme çalışmaları sosyal bilimcilere aile yapısını, komşuluk ilişkilerini inceleme fırsatı verdi. Wilner'in (1962) araştırmasına göre, konutun tipi, ilişki artırıcı yöndeki özelliklerinin yeterliliği, yeterli sayıda ve büyüklükte odaşı oluşu, yakınında ortak hizmet alanlarının bulunuşu ve komşuların sosyal ve demografik özelliklerinin benzerliği, komşuluk ilişkisinin gelişmesinde olumlu rol oynuyordu.

Morris ve Moge (1965) ise, önceden tanışmanın komşuluk ilişkisi kurmada fiziki yakınlığın önemini azalttığını; yaş, cinsiyet, sosyal statü, mahremiyet sorununun çözülmüş olması, yerleşmenin «yaşı», komşuların homojen olmaları ve komşuluk biriminin güvenlik verici bir yöre olması gibi özelliklerin komşuluk ilişkisi kurulmasını olumlu yönde etkilediğini buldular. Bu konuda yeni yapılan araştırmalara örnek olarak Mayo (1979), Cooper (1975), Yoshioto (1973) gösterilebilir.

Türkiye'deki Çalışmalar

1940'ların ikinci yarısında Türkiye'de de uygulanmaya başlayan komşuluk birimi, yabancı kaynaklardan elde edilen bilgiye göre biçimlendi, dolayısıyla kendimize özgü özelliklere yabancı kaldı. Bu alanda yapılan girişimler, sayıca dördü - beşi aşmayan akademik çalışmalarlardır.

Bayhan'ın (1961) İstanbul Teknik Okulu için yaptığı çalışma, konut tipleri ve konut çevrelerine ilişkin genel bir bilgi vermekteydi. Bayhan, bir komşuluğun 100 aileden oluştuğunu, üç komşuluğun bir kartiye ve beş kartiye nin bir mahalleyi oluşturduğunu belirtiyordu (4000 - 8000 nüfus). Bozkurt'un çalışması ise (1961) daha sosyolojik nitelikteydi. Bozkurt, ko-

nut fiziki çevresine «mahalle», konut yakın çevresine ise «komşuluk» adını veriyordu ve komşuluk ilişkisinin ve çevresinin ailenin psikolojik ve toplumsal konumundaki önemini açıklıyordu.

Diğer araştırmalar 70'li yıllarda yapıldı. Keleş'in (1973) çalışması görgül oluşuyla önem taşımakta. Yerleşim bölgeleriyle yerleşenlerin sosyo - ekonomik özelliklerinin ilişkisini İzmir'de inceleyen Keleş, kentin dokusunu sergileyen sonuçlar elde etti. Le Compté ve Yetken'in (1975) yaptıkları araştırma, Ankara'da beş katlı apartmanlarda komşuluk olgusu ile apartman içinde daireye kadar katedilen yol, sahanlık ve kapı konumları vb. inceliyordu. Son yıllarda belediye desteğindeki konut projeleri çalışmalarına da komşuluk araştırmalarının yapılmasına yolaçtı. Kullanıcının tasarımı katılması, İzmit örneğinde görüldüğü gibi ilginç sonuçlar ortaya çıkardı (Kandiyoti, 1977).

Komşuluk Olgusunun Ögeleri - Komşu, Komşunun Rolü

Komşuluk rolü, sık sık arkadaşlık ve akrabalık ile karıştırılmaktadır. Bazen bu iki rolle çakışsa bile, özünde, komşu olmak başkasının evine yakın bir evde oturmanın sonucudur. Bu yakınlık kişilerin birbirleriyle görsel ve işitsel ilişkide bulunmalarını sağlamaktadır. Bazı köylerde olduğu gibi, kişiler eğer akrabalık ve kan bağı ile de bağlıysalar, komşuluk ilişkisinden sözedilemez.

Komşuluk rolünün sosyal ve kültürel nitelikleri de vardır. Bir çevrede komşularla iyi ilişkiler kurmadan önce, komşunun hangi rolleri üstleneceği, nasıl biri olması gerektiği ve ne yapması gerektiği düşüncesi açık seçik belirmiş olmalıdır. Ülkelerin kültürel formasyonları da komşuluk rolüne değişik nitelikler kazandırmaktadır. Türkiye'de, son yirmibeş yılda hızla değişmekte olsa bile, komşuluğa verilen önem diğer ülkelere oran ilk bakışta yüksek gibi görünmektedir. Zayıf sosyal ilişkiler ve fiziki mobilitenin artması, komşuluk rolüne verilen değerini önemini yitirmesine neden olabilir ve olmaktadır da. Değer ve tercihler yaşa, cinsiyete sosyal statüye ve kişiliğe göre de değişeceğinden, komşuluk rolüne verilen önem bir ülkede, bir kentte, bir mahallede, hatta aynı ailenin bireyleri arasında da farklılıklar gösterebilir. Ülkemizde bu konuları ele alan sosyal araştırma yoktur; ancak bu yapının ivedilikle incelenmesi gerekmektedir.

Komşuluk İlişkisi, Sosyal Formasyon Olarak İyi Komşuluk

Komşuluk ilişkisi kaçınılmaz ya da kendiliğinden bir ilişki değildir, insanlar tarafından yaratılır ve sosyal, ekonomik, hatta fiziki bo-

yutlar bile bu ilişki üzerinde baskıcı ve kesin belirleyici bir rol oynamazlar. Ancak şu üç nitelik önemlidir :

1 — Fiziki yakınlık, komşuluk ilişkisinin kurulması için gereklidir. İlişki, ailelerin günlük yaşamına taşıdığından ve günün her saati de kapsadığından, komşuların birbirlerine ulaşılabilir yakınlıkta oturuyor olmaları gereklidir.

2 — Komşuluk ilişkisi arkadaşlığa oranla daha geniş sosyal ilişkileri kapsar, onun için de daha yoğun bir sosyal katkı gerektirir. Komşuluk olgusu iki kişi arasında geçmez ve etkin rol almasalar bile, komşuların ideolojik bir yapı birliğinde olmalarını, ya da sosyal doyumda sohbet halkalarından yararlanmalarını, ya da kulüp, güzelleştirme dernekleri ve dans salonları gibi ortak mekanlardan yararlanıyor olmalarını gerektirir.

3 — Kişilerin komşuluk ilişkisine katılmaları onların bu ilişkiye verdikleri önemi belirleyen sosyo - psikolojik geçmişlerine bağlıdır ve dolayısıyla çok farklı oranlarda gerçekleşebilir.

Yurt dışında yapılan araştırmalarda komşuluk ilişkisinin etkileyen özellikler şöyle belirtilmektedir :

1 — Yaş : Komşuluk üzerinde niteliksel etkisi vardır. Çocuk ve yaşlıların komşuluk çevresine bağlılıkları fiziki mobilitelerinin az oluşu nedeniyle daha güçlüdür. Böylece çocuk ve yaşlılar komşuluk ilişkilerine daha yatkındırlar. Öte yandan, ailelerin komşuluk çevresine bağlılıkları da anne - babanın yaşına değil çocukların yaşına bağlıdır.

2 — Cinsiyet : Erkekler daha az yardımlaşmakta, ilişkide çıkarı, kadınlara oranla daha önde tutmaktadırlar. Misafirliğe gitme konusunda erkekler daha isteksiz olmakta ve komşuları önemsemeyi kadınca bir tutum olarak görmektedirler. Erkekler çoğunlukla çalıştıklarından daha maddeci bir tutum geliştirmekte, mahremiyete ve evi savunmaya daha önem vermektedirler.

3 — Sosyo - ekonomik Statü : Düşük gelirli aileler yardımlaşmaya ve dolayısıyla komşuluğa daha önem vermektedirler. Yüksek gelirli gruplar yardım etmeğe yatkındırlar ama almağa yanaşmamaktadırlar. Ayrıca fiziki yakınlık bu aileler için bir belirleyici olmamaktadır.

4 — Mahallenin Yaşı : Ailelerin ilişki kurlmaları onların o çevreye taşınmalarından sonra geçen üç yılda sürekli bir sayısal artış göstermektedir. Üç yıldan sonra dışarıdan arkadaşlar bulunabilmekte ve iç ilişki kurma ve arttırma olgusu durmaktadır. Buna göre, bir

yerleşmede aileler ne denli eskiyseler, o denli fazla komşuluk ilişkisi gözlenmektedir.

5 — Homojenlik : Sosyal sınıf ve aile tipindeki homojenlik çok önemlidir. Meslek tipi, görünür zenginlik, ev tipi gibi özellikler sosyal sınıfın göstergeleridirler ve bunlardaki homojenlik komşuluk ilişkisinin daha kolay kurulmasına neden olmaktadır. Ailenin yaşam evresi tipi (ebeveynlerin yaşları, çocukların yaşları ve evlilik durumları) bir homojenlik gösterirse ilişki daha kolay kurulabilmektedir.

Komşuluk ilişkisinin nitelikleri ise şunlardır :

1 — Kapsam : Komşuluk ilişkisi yardımlaşma temeline dayanmaktadır ve bu çerçevede bir mutfak aletini ödünç almaktan, komşunun bebeğine bakmaya kadar değişik önem ve genişlikte eylemleri kapsamaktadır.

2 — Önem : Kentleşmeyle birlikte komşuluk ilişkisine verilen önem azalmaktadır. Akrabaların yerini uzak akrabalar, komşuların yerini ise arkadaşlar doldurmaktadır.

3 — Yoğunluk : Kentleşme, komşuluk ilişkisinin yoğunluğunu azaltmaktadır. Köylerden kentlere ve kentlerde apartmanlardan müstakil evlere gidildikçe ilişkinin yoğunluğu düşmektedir. Kuşkusuz bunun sosyo - ekonomik bir yönü de vardır.

4 — Formellik : Sosyo - ekonomik özelliklere bağlı olarak komşular daha formel ilişkiler kurmağa başlarlar. Gidip gelme, birşey alma, sorma samimiliğini yitirip biçimsel bir bayram ziyaretiyle yetinilebilmektedir.

5 — Sıklık : Hergün görüşmekten, bayramdan bayrama gitmeğe kadar değişkenlik gösterir. Ancak ilişkinin sıklığı, yoğunluğu da arttırabilir.

6 — Yer : Komşuluk ilişkisi otobüste, bahçede, sokakta ya da evin en mahrem mekanlarından birinde oluşabilir.

İyi komşuluk ise niteliksel bir kategoridir. Mann (1954) komşuluk ilişkisinin daha iyi anlaşılabilmesi için onun görünür ve saklı olarak iki biçimde incelenmesini önermiştir. Görünür komşuluk, eylemlerin varlığıyla kendini gösterir. Saklı komşuluk ise komşuya beslenen iyi niyetler toplamıdır ve zor koşullarda açığa çıkar. Görünür komşuluk ilişkilerinin sıklığı, eğer saklı komşuluk yoksa, süremez, çünkü saklı iyi komşuluk başkalarına saygıyı da kapsar.

Komşuluk Birimi, Fiziki Boyut

Perry'nin belirlediği komşuluk birimi altı ilkeye dayanmaktadır : 1 — Birimin Boyutları : Komşuluk birimi 1000 - 1800 öğrencilik bir ilk-

okula göre saptanmalıdır. Buna göre birimin toplam nüfusu 3000 - 10.000 kişi olmaktadır. Öğrencilerin okula ulaşırken yarım milden fazla yürümeleri istendiğinden 160 ar genişliğinde, bir mil çapında bir alan ortaya çıkmaktadır.

2 — Sınırlar : Birimin sınırları yollarla belirlenir ve böylece dış trafiğin, acil durumlar dışında, içeri girmesi önlenmiş olur.

3 — Açık alanlar : Park ve çocuk bahçeleri de birer sınır olarak kullanılabilirler.

4 — Okul ve diğer hizmet yapıları bir ortak alanda toplanmalıdır.

5 — Bir veya birkaç alışveriş merkezi, servis yaklaşımını alabilecek biçimde, çeperlerde yerelmalıdır.

6 — Trafik iç dolaşıma yetecek, ancak dışarıdan kestirme geçişleri önleyecek biçimde düzenlenmelidir.

1943'de Engelhardt, topluluk düşüncesini geliştirmiştir. Bunda, 600 - 800 öğrencilik bir ilkokul, alışveriş merkezi ve çocuk bahçesinden oluşan birim, 1700 ailelidir. İki komşuluk birimi bir ortaokul ve eğlence sitesiyle düşünlür. Dört komşuluk birimine bir lise ve ticari merkez yapılıır. Böylece 6800 ailelik bir topluluk oluşur. Gallion ve Eisner ise çocuklar için yapılacak alanları, yaşlara göre oyun alanı, oyun bahçesi ve oyun sahası olarak sınıflandırmışlar ve incelemişlerdir.

4) Komşuluk Olgusunun Sosyo - fiziki ları

1 — Çözümleyici Yaklaşım

Çevrenin fiziki değerleri makro ve mikro ölçekte ele alınmaktadır. Vaziyet planı ve konutların büyük ölçekteki fiziki özellikleri makro değerlerdir. Konutun özellikleri, kapı pencerinin, merdivenin yerleri vb. mikro özelliklerdir.

Her değer için fiziki ve işlevsel yakınlık tartışılacaktır. Fiziki yakınlık nicelikseldir ve yoğunluk, yerleşme biçimi vb. ölçülebilir özelliklere dayanır. İşlevsel yakınlık ise nitelikseldir. Bir merdivenin apartman içindeki yeri belli komşuluk ilişkilerini teşvik edecek ya da önleyecek özellikte olabilir.

Komşuluk olgusu ise görünür ve saklı olarak işlenecektir.

2 — Sosyo - fiziki Ortamda İletişim

Araçları

Komşuluk ilişkisinin kurulmasında edilgin karşılaşmaların başlatıcı olduğunu söylemiştik. Görsel ve işitsel araçlar, bu edilgin karşılaşmaların oluşmasında etkin olurlar ve bunların

etkin komşuluk ilişkisine dönüşmesinde büyük rol oynarlar.

3 — Komşuluğu Etkileyen Makro - Fiziki

Değerler

Sokaklar : Sokaklar birer hükümrancılık ka- buğudurlar. Özellikle düşük gelirli kesimlerde ve işçi mahallelerinde sokaklar birer güç alanı oluştururlar ve kavramsal olarak da bağlayıcı birer sahiplik ögesidirler. Çeşitli araştırmalarda, sokakların görünüşlerinin beğenilmesi, komşulardan hoşnut olmakla ilişkili bulunmuştur. Yalnızlık duyma da komşulardan hoşnut olmama ve sokağı beğenmeme kavramlarıyla doğru orantılı sonuçlar vermektedir.

Sokak Biçimleri : Çizgisel sokakların monotonluğu, eğrisel sokakların zenginliği, çıkmaz sokakların ve ceplerin komşuluk ilişkisi kurmağa yatkınlığı hep söylene gelmiştir.

Çizgisel sokaklar, eşit konut geri çıkmaları ve yükseklilikleriyle sıkıcı bir görünüm oluştururlar. Eğrisel sokaklar ise konut sakinlerine sokağın açılı bir görünümünü sunduğundan, kişiler kapı komşularla ilişki kurmayı yeğlemektedirler. Çıkmaz sokaklar ise kendi içlerinde bir sosyal grup oluşturmağa elverişlidirler. Mayo (1979) ya göre ise sokak biçimlerine göre komşuluk ilişkisinin farklılıklar göstermesi aslında küçük sosyal grupların varlığından doğmaktadır. Çizgisel sokaklarda komşuluk ilişkisinin daha düşük çıkması, küçük grup kurma yeteneğinin belli sayılarla (10 - 12) sınırlı olmasından ve çizgisel, uzun sokaklarda oturanların artmasına karşın bir ailenin kurduğu ilişkilerin aynı sayıda kalmasından doğmaktadır.

Sokağın Varlığı : Sokağın varlığı ise komşuluk ilişkisinin kurulmasında çok büyük bir etkendir. Caplow ve Forman'a göre (1950) kişiler, aynı sokakta oturan komşuları diğer sokaklarda oturanlara yeğ tutmaktadırlar. Bu durum, fiziki yakınlıktan ve sokağın işlevsel niteliğinden doğmaktadır. Whyte (1957), bu olgunun, komşuluk biriminin yapım süreciyle de ilişkili olduğunu söylemektedir. Sokakların geniş olması da yan komşularla ilişki kurmayı teşvik etmekte, dar olması durumunda ise, özellikle çocuklar da karşıyla ilişki kurabileceklerinden, karşı komşularla ilişki kurulmaktadır.

Konutların Yerleşimi : Konutlar müstakil, sıra evler ve avlu çevresindeki evler olarak araziye yerleştirilebilir.

Avlu çevresinde toplanan tek katlı evler komşuluk ilişkisini teşvik eden fiziki çevrelerdir (Festinger, 1950). Bu evlerde yaşayanların % 55'i aynı avludan komşularla ilişki kurmuşlardır. Cooper (1975) da avlu evlerinde oturan

ailelerin 5.3 aileyi tanıdığını, sokak üzerindeki evlerde oturanlarınsa ancak 3.8 aileyle görüş-tüğünü bulmuştur. Festinger'a göre çok katlı apartmanlar eğer 10-12 aileyi geçmiyorlarsa, kendi içlerinde avlu çevresindeki konutlar gibi davranmakta, yani birer küçük sosyal grup oluşturmaktadırlar. Ayrıca tüm araştırmalarda (Festinger, 1950; Cooper, 1975; Whyte, 1957), orta, merkezi konutlarda oturanların, sokak ucundaki ya da başındaki konutlarda oturanlara oranla daha fazla komşuluk ilişkisi kurdukları saptanmıştır. Avlu çevresindeki konutlar, tüm bunlara karşın, görsel ve işitsel yönden mahremiyeti zedeleyici bir yapıya sahiptir ve hoşnutsuzluğa yol açmaktadırlar.

Konut Tipleri: Tek katlı müstakil konutlar mahremiyete uygun bir fiziki çevre oluşturdıklarından, bunlarda oturanlar komşularıyla daha fazla ilişki kurmaktadırlar (Mullins ve Robb, 1977). Çünkü mahremiyeti ve alan kontrolü sağlanan bir insan, bu çerçevede ve kendi kontrolünde ilişkiler kurmaya daha yatkın olmaktadır. 10-12 aileden oluşabilecek apartmanlar da kendi içlerinde birer sosyal grup kurulmasına elverişlidirler.

4) Komşuluğu Etkileyen Mikro - Fiziki Değerler

Bunlar makro - fiziki değerlerin birer sonucu oldukları gibi küçük ölçek tasarımının sonuçları da olabilirler.

Fiziki Yakınlık: Festinger'a göre fiziki yakınlık, komşuluk ilişkisinin kurulmasında çok önemlidir. Araştırmasında, kurulan ilişkilerin % 41'inin kapı komşularla, % 22'sinin iki kapı ötedekilerle ve % 10'unun en uçtakilerle kurulduğunu bulmuştur Athanasiou (1973), benzeri sonuçlara ulaşmıştır (Sırasıyla % 46.1, % 23.9 ve % 12.6).

İşlevsel Yakınlık: Bu ise belli ortak fiziki elemanların çevredeki konumlarından sonuçlanmaktadır. Bir otobüs durağının, merdiven kovanının, arka bahçedeki kanepenin, önde küçük bir patikanın varlığının, kapıların, pencerelerin karşı karşıya konumlarının komşuluk ilişkisini başlatıcı koşulları hazırlayabileceği bilinmektedir, çünkü bunlar görsel ve işitsel iletişimi olanaklı kılmaktadırlar.

KAYNAKLAR

ATHANASIOU ve YOSHIOKA (1973) The Spatial Character of Friendship Formation, Environment and Behaviour, 5 (1) March 1973.

BAYHAN (1961) Mesken Tipi ve Yerleşme Formları, İstanbul: İstanbul Teknik Okulu Yayını.

BOZKURT (1961) Komşuluk: İkametgâhın Yakın Çevresi, İstanbul, İTÜ Mimarlık Fakültesi Yayınları.

CAPLOW ve FORMAN (1950) Neighbourhood Interaction in a Homogeneous Community, American Sociological Review, 1950/15.

CAREY ve MAPES (1972) The Sociology of Planning, A Study of Social Activity on New Housing Estates. London: B.T. Batsford.

COOPER (1975) Easter Hill Village: Some Social Implications of Desing, New York: Free Press.

FESTINGER, SCHACHTER ve BACK (1950) Social Pressures in Informal Groups: A Study of Human Factors in Housing. California: Stanford University Press.

GALLION ve EISNER (1963) The Urban Pattern: City Planning and Desing. New York: D. Van Nostrand Company Inc.

ISAACS (1948) The Neighbourhood Theory. Journal of American Institute of Planners, Vol. 14 (1978).

KANDIYOTI (1977) Some Implications of Social Change for Housing Design. METU Journal of the Faculty of Architecture, Vol. 3, No. 1, Spring 1977.

KELEŞ (1972) İzmir Mahalleleri: Bir Tipleştirme Örneği. Ankara: Sosyal Bilimler Derneği Yayınları, A 4.

Le COMPTE ve YETKEN (1975) Physical Correlates of Neighbourliness in Apartment Buildings. METU Journal of the Faculty of Architecture, Vol. 1, No. 1, Spring 1975.

MANN (1974) The Concept of Neighbourliness. American Journal of Sociology, Sep. 1954, No. 2.

MAYO (1979) Effects of Street Forms on Suburban Neighbouring Behaviour, Environment and Behaviour, Vol. 11, No. 3.

MOGEY (1955) Changes in Family Life Experienced by English Workers Moving from Slums to Housing Estates. Marriage and Living, 1955, 17 (2).

MORRIS ve MOGEY (1965) The Sociology of Housing, Studies at Berinfield, London: Routledge and Kegan Paul.

MULLINS ve ROBB (1977) Residents Assessment of a New-Zealand Public Housing Scheme. Environment and Behaviour, 5 (1), March 1977.

PERRY (1939) The Neighbourhood Unit Formula in Wheaton et. al. eds.: Urban Housing, New York: Free Press.

WHYTE (1957) The Organization Man. New York: Doubleday and Company Inc.

WILNER, WALKLEY, PINKERTON ve TATBACK (1962) The Housing Environment and Family Life: A Longitudinal Study of the Effects on Morbidity and Mental Health. Baltimore: The John Hopkins Press.